

Kurs „Úvod do oboru urgentní medicína a medicína katastrof“

NCONZO Brno 1. – 2.11.2008

Ing. Vlasta Neklapilová, Úrazová nemocnice v Brně

Hana Vraspírová, NCONZO Brno

Víkendový kurs pro studenty 4.-5. ročníků lékařských fakult byl pořádán pro účastníky zdarma Ministerstvem zdravotnictví jako pilotní projekt s cílem zjistit úroveň znalostí mediků v této oblasti a jejich zájem o danou problematiku. Kurs byl uspořádán ve spolupráci se NCO NZO Brno a RCS Brno, s.r.o., hlavním organizátorem mezinárodních soutěží Rallye Rejvíz. Odbornou záštitu poskytla Česká společnost urgentní medicíny a medicíny katastrof ČLS J. E. Purkyně.

Po rozšíření informace o kursu mezi studenty LF MU v Brně byla odezva překvapivě velká, přihlásilo se 220 zájemců. Nakonec bylo do pilotního kurzu vybráno 82 mediků 4.-5.ročníků lékařských fakult.

Cílem kursu bylo dát studentům komplexní představu o oboru urgentní medicína a medicína katastrof prostřednictvím účelného skloubení základní teorie s praktickým výcvikem a simulacemi reálných situací ve stylu tzv. zážitkového kurzu.

V prvním teoretickém bloku byli studenti seznámeni s postavením oboru urgentní medicína v rámci systému zdravotní péče v ČR vč. historického vývoje i právních hledisek, dozvěděli se o práci zdravotnické záchranné služby a její návaznosti na urgentní příjem v nemocnici. Po obecnějším úvodu následovaly doporučené postupy při zajištění urgentních stavů v terénu, bohatě doplněné příklady z pestré praxe ZZS. Podrobně byla probrána kardiopulmonární resuscitace při náhlém selhání jedné ze základních vitálních funkcí.

Po tomto teoretickém úvodu byli studenti rozděleni do pěti skupin, ve kterých postupně procházeli praktickým výcvikem KPCR. Na modelech si vyzkoušeli laickou resuscitaci při náhlé zástavě oběhu bez pomůcek, resuscitaci novorozenců a dětí, manévry na vybavení cizího tělesa v dýchacích cestách, dále resuscitaci s jednoduchými pomůckami a použití automatického externího defibrilátoru. Po tomto bloku si mohli zkusit svou reakci při řešení modelových situací. Jako „osádky ZZS“ museli zasáhnout u pacienta s poruchou vědomí, dechovou tísní, poruchou oběhu nebo u pacientů se záchvaty křečí z různé příčiny. Věrohodnost scének dobře vyjádřili svými výkony figuranti. Postup „osádky“ mohli ostatní členové skupiny komentovat a doplnit a lektori nakonec vysvětlili správný postup a chyby studentů.

Večer při občerstvení si studenti mohli popovídat s dalšími účastníky, záchranáři, lektory i figuranty a vyměnit si dojmy z průběhu kurzu.

Druhý den byl věnován péči o závažné úrazy v terénu a postupů při hromadném neštěstí a katastrofě. Studentům byl vysvětlen rozdíl v přístupu k pacientům při jejich hromadném výskytu, kdy při promyšlené organizaci práce na místě neštěstí i v nemocnici lze podstatně snížit dopady na zdraví a ztráty na životech postižených. Při praktickém nácviku si účastníci ve skupinkách vyzkoušeli práci s fixačními pomůckami a obvazovým materiálem, postupy při zajištění, vyproštění a polohování pacienta, manipulaci při poranění krční páteře, dozvěděli se o organizaci zásahu a rozhodovacích procesech na místě hromadného neštěstí s konkrétními příklady řešení a obrazovou dokumentací z nedávných velkých dopravních neštěstí i cvičení a seznámili se s principy třídění pacientů a s visačkami – třídícími a identifikačními kartami pro hromadné postižení zdraví.

Modelové situace k tomuto bloku s věrohodně maskovanými figuranty zahrnovaly procvičení péče o těžce poraněného pacienta – jednotlivce, zastavení krvácení, stabilizaci páteřního poranění, ošetření amputátu apod.. Studenti si vyzkoušeli také třídění a stanovení priorit při transportu pacientů do nemocnic. Po shlédnutí videozáznamu ze skutečného zásahu a cvičení si zkusili třídít laicky (pásy – START) i lékařsky s použitím třídících a identifikačních karet. Třídili dle popisu diagnóz, vzájemně se vyšetřovali a označovali.

Organizaci práce ZZS při hromadném neštěstí a úkoly krizového štábu si účastníci vyzkoušeli při tzv. table-top cvičení, kde si v pozici řídicích pracovníků uvědomili jejich úkoly a odpovědnost v mnohdy obtížně řešitelné situaci (teroristický útok způsobil rozsáhlé vlakové neštěstí se současným výbuchem horkovodu v špatně přístupném terénu). Studenti v roli ředitele ZZS a tajemníka bezpečnostní rady kraje řídili své výjezdové skupiny a další síly a prostředky a hlásili svému hejtmanovi, co a jak řeší ZZS na místě neštěstí a jak celou situaci řídí krizový štáb.

Bylo zajímavé sledovat nadšený zájem a velké nasazení studentů při praktických úkolech i jejich aktivní zapojení do řešení modelových situací.

Účastníci na závěr kursu vyplnili dotazník, kde se vyjadřují k oboru urgentní medicína a také hodnotí úroveň proběhlého kursu. Získali jsme 81 vyplněných dotazníků od 82 účastníků, tedy 97,8%.

V dotazníku byly položeny 3 otázky s danými možnostmi odpovědi:

- 1. Chybí Vám výuka urgentní medicíny na lékařské fakultě?**
(možnosti odpovědi: ano, ne, nemám zatím jasný názor)
79 odpovědí ANO (97,5%), 2 odpovědi NE (2,5%), třetí možnost nezvolil nikdo
- 2. Byla by pro Vás urgentní medicína a medicína katastrof perspektivním oborem ?**
(možnosti odpovědi: ano, ne, nemám zatím jasný názor)
43 odpovědí ANO (53,1%), 14 odpovědí NE (17,3%), 24 nemá jasný názor (29,6%)
Pozn. 7 účastníků studuje stomatologii, což se zřejmě rovněž projevilo v počtu záporných odpovědí ve vztahu k perspektivě oboru urgentní medicína..
- 3. Co považujete za základ dostačující přípravy před vstupem do lékařské praxe?**
(možnosti odpovědi: 3.1. pouze kvalitní teoretický výklad a praktické ukázky
3.2. totéž co v bodě 3.1. + metodické návčiky
3.3. totéž co v bodě 3.2. + výcvik v simulovaných podmínkách)
První možnost nevybral nikdo, 15 odpovědí 3.2 (18,5%), 66 odpovědí 3.3 (81,5%)

Ve 4. otázce se účastníci měli vyjádřit k proběhlému kursu a uvést své připomínky, požadavky a podněty vlastními slovy:

V žádné z odpovědí nebyl kurs hodnocen negativně. Vysoce byla hodnocena organizace kursu i jeho zázemí (velmi dobrá organizace, kurs mě nadchl, byl zábavný, nikde jinde jsem se s podobným přístupem nesetkal, optimální spojení teorie s praxí, obdivuhodné množství poznatků, ucelený pohled na věc). Velmi kladně byla hodnocena odborná úroveň, profesionalita lektorů (uvedeno 20x, tj. 24,7%), ale i jejich přístup, zaujetí a snaha předat poznatky z praxe (uvedeno 23x, tj. 28,4%). 20 účastníků (24,7%) doporučuje opakované či pravidelné konání kursu, 11 studentů (13,6%) by uvítalo rozložení kursu na více dní (víkendů). Nejvíce účastníci vyzdvihovali zařazení praktického výcviku, zvláště modelových situací – 39x (48,2%). Respondenti uvádějí, že praktický nácvik je donutil přemýšlet, uvědomit si chyby. Modelové situace s figuranty jim pomohly překonat ostych při práci s pacientem, protože ač jsou v 5. ročníku LF, s pacientem se dosud téměř nesetkali tak, aby si to mohli vyzkoušet. Při studiu se pouze na základě teorie má docílit profesionalita v praxi.

Studenti 17x (21,0%) v komentáři znovu výslovně doporučují zavedení předmětu do výuky na LF (i když se k tomu již vyjádřili v otázce 1). Návěst by měl být umožněn všem studentům, třeba i z jiných oborů než všeobecná medicína. Z připomínek a podnětů nejčastěji bylo požadováno více času na praktický výcvik s procvičením 35x (43,2%) a menší počet účastníků ve skupinkách 25x (30,1%), 10 účastníků (12,3%) by uvítalo více praxe oproti teorii. Kurs byl velmi obsažný, nabitý poznatky, které je třeba vstřebat. Studenti ocenili možnost procvičení první pomoci, někteří se proto do kursu přihlásili, i když se oboru urgentní medicína přímo věnovat nechtějí, nyní mají pocit, že si díky kursu v podobných situacích lépe poradí. Další podněty: brožurka se základními postupy, doporučení, co mít stále s sebou za vybavení, přednášky vypálit na CD a prodávat účastníkům, více situací bez pomůcek, zkusit si vyšetřit pacienta po úrazu „celkově“ (ne pouze dílčí část ošetření), chybí téma náhlé stavy v ordinaci.

Pořadatelé kursu byli překvapeni tak výrazným zájmem mediků, který potvrzuje potřebu pravidelné systematické výuky předmětu UM a MEKA na lékařských fakultách s důrazem na její praktickou část. Ministerstvo zdravotnictví vzhledem k velkému zájmu a pozitivnímu ohlasu této odborné akce plánuje ve spolupráci s regionální kanceláří WHO v České republice pořádat podobné kurzy pro studenty lékařských fakult rovněž v příštím roce.